

Impressionisten van de 'Düsseldorfer Akademie'

Danny Lannoy

Dat Knokke & Heist frequent werden bezocht door kunstenaars vanaf het 4de kwart van de 19de eeuw is iedereen wel bekend. Er waren ook veel buitenlandse artiesten die het waagden om 'en plein air' te schilderen aan zee, in de duinen of omliggende polders.

Knocke en St. Anna ter Muiden waren nauw verbonden met elkaar door het verblijf van Duitse schilders in beide dorpen. De meesten waren lid van de 'Düsseldorfer Malerschule'. Verscheidene schilders hadden ook onderling goede contacten. In 1883-84 verbleef **Hermann Schlittgen** (1) aan de Belgische kust. In zijn voetspoor kwamen **Paul Baum** (2) en **Max Stremel** (3) naar Knokke en woonden er in de Smedenstraat. Baum trok in 1895 naar het nabijgelegen St. Anna ter Muiden, net over de Belgische grens. **Georg Dreydorff** (4) verblijvende in St. Anna huwde in Knokke en had als getuige de schilder **Otto Sohn-Rethel** (5) en zo ontdekken we nu nog steeds andere namen van kunstschilders die een link hadden met Knokke.

Fritz Westendorp (1867-1926) (6) was voor ons geen onbekende. Hij verbleef in de villa 'Amaryllis' in het Duinenpark, op een boogscheut van de Zeeweg (Lippenslaan), samen met zijn echtgenote Julia Fuchs en zijn bedienden Clara Zimmerman en Marie-Louise Dessauvages (grootmoeder van Frieda Devinck). Zijn vorige verblijfplaats was St. Joost ten Node.

In 1897 liet Westendorp een eigen villa bouwen langs de latere Boudewijnlaan door aannemer Deckers. Waarschijnlijk werd dit de verzamelplaats van de Duitse schilders uit Düsseldorf. Door overleveringen weten we dat Erich Wessel (7) in de wintermaanden in deze villa woonde maar toen was Westendorp reeds lang terug naar Duitsland.

Tot op heden was bijna geen werk van Westendorp te vinden. Op de site 'Gemälde deutscher Künstler' vonden we onlangs een tweetal afbeeldingen van schilderijen van hem. Hij ondertekende zijn werk met 'Westendorp'; (soms wordt hij ook nog vermeld als 'Westendorf' wat logischer is in de Duitse taal !).

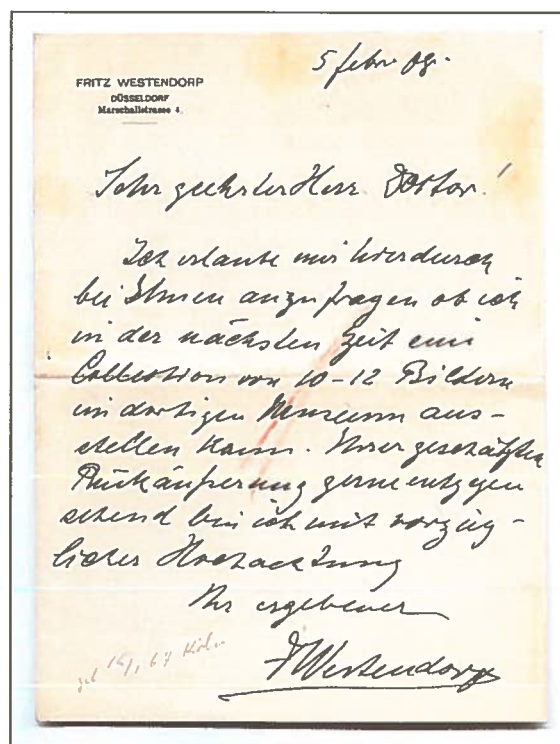
Het eerste werk is betiteld 'St. Anna ter Muiden, Holland', o/d 60 x 80 cm

Het tweede werk 'Landschaft mit Mühle' Ol/ Kart 27 x 36 cm . Dit laatste is wel degelijk de molen van Lievens in Knokke dorp; een onderwerp ooit door honderden kunstenaars geschilderd of getekend.

Op een andere site vonden we een hele reeks afbeeldingen van interessante herkenbare doeken met betrekking tot Knokke en omgeving (zie illustraties) alsook een fotoportret van de kunstenaar. Er is ook een doek te zien van het begijnhof te Brugge.

In de algemene biografie van de kunstenaar is nergens sprake dat hij in Knokke een villa bouwde en er verschillende jaren verbleef. Toch zijn verscheidene werken herkenbare beelden van Knokke. Op een kleine afstand van zijn woning bevond zich zowel het Romaans kerkje, de Kerkstraat en de molen van Lievens. Hij kon te voet de omgeving verkennen en zijn locaties kiezen voor zijn doeken.

Handschrift van Fritz Westendorp

De villa Westendorp in aanbouw door aannemer Deckers, mei 1897.

De villa Westendorp aan de noordkant in de huidige Boudewijnlaan. In de achtergrond zijn eerste verblijf in Knokke, de villa 'Amaryllis' in het Duinenpark. De villa werd enkele jaren geleden gesloopt (Boudewijnlaan nr 64).

'Winterlandschap in Knocke.'

Werk van Westendorp met centraal het kerkje van Knokke.

Links zicht van Westkapelle met de kerk zonder torenspits en de hoeve van Juffrouw Van Besien langs de Hoekestraat. De schuur met pyramide dak brandde uit in 1910. De hoeve werd betrokken tot 1941 door Jan Missiaen-Goormachter. In 1990 gesloopt, nu woning langs de rooilijn van gewezen schepen Daniel Devlaeminck.

OLOF JERNBERG Op de lijst van de 'Düsseldorfer Malerschule' vonden we een afbeelding van een werk van de Duitse kunstenaar **Olof Jernberg** 'Aufziehende Wolken', o/d 35 x 47. De kleine huisjes deden ons vermoeden dat dit in Knokke werd geschilderd, voorstellende de 'Maeger Schorre'. Na vergelijking met tekeningen van Karl Mediz (8) en ander fotomateriaal, blijken dit de oudste gebouwen uit die buurt. V.r.n.l. nr. 1 bewoond door de familie De Boeyer, nr.6 door familie Neyts - Monteville, later Joseph Boey, nr. 8 door familie Deweerdt. (zie kaart Cnocke is hier 2017 B blz. 25).

Op een later gevonden site met een overzicht van werk van Jernberg staat een landschap met kerk sterk lijkend op de Margareta-kerk en onderaan links zijn naam en rechts heel klein 'Knocke', het bewijs dat de schilder effectief in Knokke heeft geschilderd. Verscheidene impressionistische werken zijn duidelijk in West Zeeuws Vlaanderen en onze streek op doek gezet.

O. Jernberg, *Aufziehende Wolken*, o/d 35 x 47 cm (Maeger Schorre, Knocke).

Vergelijkende foto van de centrale woning met schouw door het dak van het 'ovenkot'.

Knokke Dorp met rechtsonder de vermelding 'Knocke'.

Olof Jernberg (Flensburger 23.05.1855/ + Berlijn 15.02.1935) was de zoon van de naar Duitsland geëmigreerde Zweedse genreschilder August Jernberg. Hij volgde vanaf 1875 de lessen aan de Kunstacademie van Düsseldorf en ook bij Eugen Dücker. In 1880-81 was hij samen met de Zweedse schilder Hugo Salmson in Frankrijk en raakte er onder invloed van de school van Barbizon. Vervolgens reisde hij naar Nederland en verbleef in Katwijk aan Zee. In 1891 stichtte hij met Eugen Kampf, Heinrich Hermanns en zijn vriend Helmuth Liesegang de Düsseldorfse 'Lucas-Club' later opgenomen in de 'Freie Vereinigung Düsseldorfer Künstler' waar hij een stijl propageerde tussen naturalisme en impressionisme. In Nederland (en Vlaanderen) gebruikte hij lichtere tonen bij zijn strand-, zee- en duinzichten. Figuren in typische klederdracht werden vaak voorgesteld op zijn doeken. In 1901 werd hij docent aan de kunstacademie van Königsberg. Vanaf 1918 werkte hij aan de 'Berliner Kunstakademie'. Hij overleed in 1935 op 79- jarige leeftijd.

Voetnoten:

1 Hermann Schlittgen (1859 / 1930) was schilder, karikaturist en illustrator van o.m. de 'Müncher Fliegende Blätter' en publiceerde in 1884 een reisgids met vermelding van Heyst en Knocke als verzameloord van de impressionisten. Had nauwe contacten met Stremel en kwam in 1896 naar Knokke met de Noorse kunstenaar Edvard Munch.

2 Paul Baum (Meissen 1859 /San Gimignano, Toscane 1932) schilderde zijn eerste impressionistische werken in Knokke en omgeving. Hij kwam in 1890 naar Stremel in Knokke en liet er zich inschrijven in het bevolkingsregister. Ze woonden naast elkaar in de Smedenstraat. Baum kende Stremel van de schilderkolonie in Dachau. In 1895

nam hij voorlopig zijn intrek in het oude raadhuis van het naburige schildersdorp St. Anna ter Muiden; in 1909 liet hij er een eigen woning oprichten. In 1909 trok hij voor de eerste keer naar Toscane. Baum werd professor aan de Academie van Dresden. Hij vestigde zich in San Gimignano en was er een bedrijvig schilder. Op 18 mei 1932 sterft hij op 73-jarige leeftijd ten gevolge van een longinfectie. Hij werd er begraven en nu nog vinden we er een plaket van de 'Deutscher Maler'.

3 Max Stremel (1859 / 1928) verbleef met zijn echtgenote in Knokke en had er in de zomer van 1894 contacten met de Franse kunstenaar Camille Pissarro. Door Stremel kon Pissarro in 1895 tentoonstellen in Dresden.

4 Georg Dreydorff (Leipzig 1873 / Krefeld 1935) impressionist, landschaps- en interieurschilder. Volgde les aan de 'Düsseldorfer Akademie'. Verbleef in St. Anna en Knokke. Huwde op 5 mei 1901 in Knokke met Gisbertha Weyers.

5 Otto Sohn-Rethel (Düsseldorf 18.01.1877/ Anacapri, Italië 9.06.1949) kwam uit een kunstenaarsfamilie met broer Carl (1882-1966) en neef Alfred (1875-1955). Volgde lessen aan de academie van zijn geboortestad en werd landschaps- en portretschilder. Hij was ook botanicus en etymoloog. Werkte ruime tijd in de grensstreek tussen Knokke en St. Anna. In 1901 verbleef hij in St. Anna en had er contacten met Paul Baum en Ernst Oppler. Stelde in 1902 tentoon bij 'La Libre Esthétique' te Brussel. Hij was getuige bij het huwelijk van Dreydorff.

6 Fritz Westendorp (Keulen 15.01.1867/ + München 23.10. 1926) was een neef van de schilders Arthur en Eugen Kampf en studeerde van 1885 tot 1894 aan de 'Kunstacademie van Düsseldorf'. Hij kreeg er les van Hugo Crola, Heinrich Lauenstein en vooral van Eugen Dücker (1841- 1916). Deze zou hem sterk beïnvloeden in zijn landschappen. Dücker was ook actief in Katwijk aan zee met zijn realistische marines en strandscènes. Westendorp werd lid van de kunstkring 'Das Junge Rheinland' en was samen met Max Clarenbach verantwoordelijke voor een kunstgalerij in het warenhuis Tiez, waar zowel impressionisme als expressionisme aan bod kwamen. Hij was ook in 1904 curator van een grote kunsttentoonstelling in het 'Kunstpalast Düsseldorf'. Westendorp was bevriend met schilder August Neven Du Mont (Keulen 2.09.1866/+ Keulen 27.06.1909) waardoor hij in een Londense galerij een tentoonstelling kon organiseren. Met vrouw en dochter Mariele (1899-1960) woonde hij tijdelijk in 'Haus Herresberg' in Remagen.

De Zwitserse beeldhouwer Hermann Haller (1880/ 1950) maakte in 1917 een buste in terracotta en hout van Westendorp. Het beeld zit in de collectie van het Ludwig Museum in Keulen. Later vervaardigde hij een bronzen beeld. Eind 1926 was er in de Galerij Alfred Flechtheim een overzichtstentoonstelling van Westendorp.

7 Erich Walter Wessel (Pommeren 1886/ Verden a.d. Aller 1974) schilder van landschappen, figuren en portretten. Volgde lessen aan de school van A. Illies. Vanaf 1911 verbleef hij te Knokke. Tekende voor de firma Jules Nahrath & Co een reeks postkaarten van de Belgische kust. Enkele originele aquarellen zijn in het bezit van het Sincfala museum in Knokke-Heist. Wessel kreeg in 1913 de opdracht de steendrukaffiche te ontwerpen voor de inhuldiging van het stadhuis. Hij illustreerde ook het boek van pastoor Opdedrinck. In juli 1913 verliet hij Knokke met bestemming Watermaal-Bosvoorde. Hij bezocht in 1960 voor een laatste maal Knokke en gaf enkele aquarellen aan Raf Declercq die ze op zijn beurt aan het gemeentebestuur schonk.

8 Karl Mediz (Wenen 1868/ Dresden 1945) Oostenrijks landschapsschilder, lithograaf en leerling aan de academie te Wenen en St. Juliaan in Parijs. Verbleef in 1889-90 in Knokke en tekende een reeks prachtige zichten van Knokke en ook koppen van bewoners van het Oud Zoute en oud burgemeester Philippe Tavernier. De echtgenote van Mediz, eveneens kunstnares, **Emilie Pelikan** (1861/ 1908) kwam hem te Knokke opzoeken (Collectie in Sincfala museum).

Bibliografie:

- D. Lannoy, F. Devinck, T. Thomas, *Impressionisten in Knocke & Heyst*, Stichting Kunstboek, 2007.
D. Lannoy, F. Devinck, T. Thomas, *Van het Atelier naar de Kust*, Stichting Kunstboek 2012.
Wikipedia.org/wiki/Fritz_Westendorp
wikipedia.org/wiki/Olof_Jernberg
www.accoinvest.com/kunst/deutschland.html